

Cách mạng Tháng Tám là sự hội tụ và phát huy cao độ sức mạnh dân tộc dưới sự lãnh đạo của Đảng

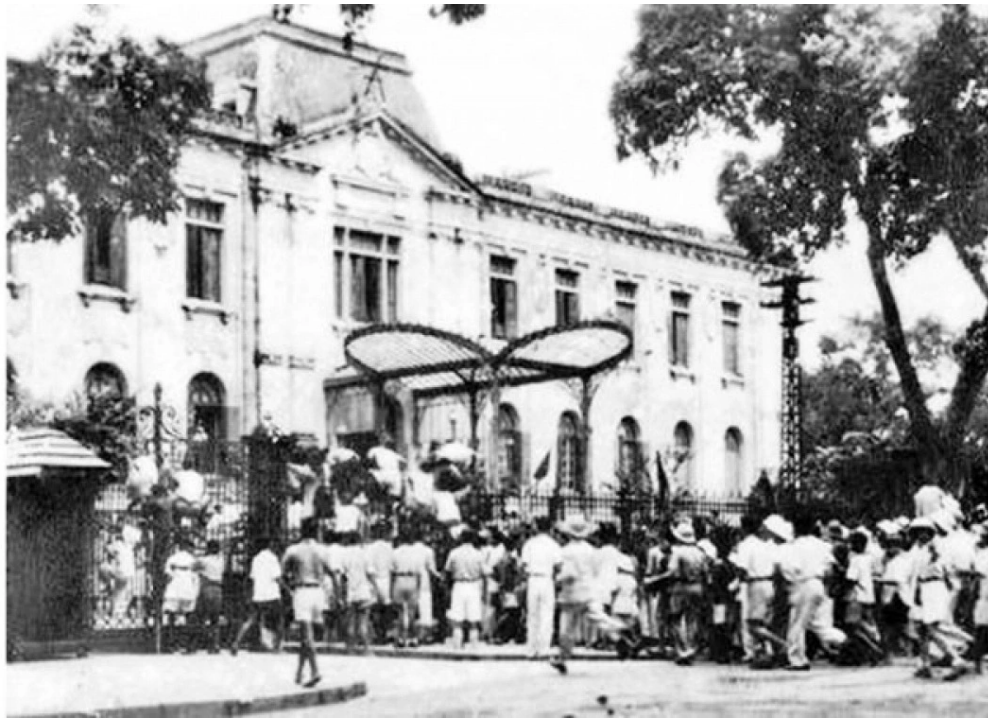
11:31 17/08/2025

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là một mốc son chói lọi trong lịch sử dân tộc Việt Nam, đánh dấu thắng lợi vĩ đại đầu tiên của nhân dân ta dưới sự lãnh đạo của Đảng. Đóng góp quyết định vào thành công ấy chính là nghệ thuật vận động, giác ngộ tập hợp quần chúng, tạo thành khối đại đoàn kết dân tộc.

Dân vận khéo tập hợp được lực lượng đông

Hà Ngọc Anh, Viện trưởng Viện Ứng dụng CN và phát triển Giáo dục, nguyên phó trưởng Ban Dân vận Trung ương (nay là Ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương) nhận xét, vào năm 1945, Đảng Cộng sản Đông Dương chỉ có khoảng 5.000 đảng viên, nhưng nhờ biết dựa vào dân, tin ở dân và khéo tổ chức, Đảng đã tập hợp được hàng chục triệu quần chúng dưới cờ Việt Minh. Trong những ngày Tổng khởi nghĩa sức sôi, quần chúng cách mạng ở khắp các địa phương trên cả nước, thông qua các hình thức đấu tranh chính trị như mít tinh, biểu tình, đã nhanh chóng “lật nhào ách thống trị” của phát xít Nhật và tay sai, giành chính quyền về tay Nhân dân.

Lực lượng đông đảo quần chúng công nông và các tầng lớp yêu nước, được giác ngộ và tổ chức tốt, chính là “bảo táp cách mạng” cuốn phăng mọi tàn dư thống trị cũ. Rõ ràng, nếu không có quá trình dân vận bền bỉ trước đó để xây dựng lực lượng quần chúng, Đảng ta đã không thể huy động được một sức mạnh nhân dân to lớn đến thế.

Quân chúng cách mạng và tự vệ chiến đấu Hà Nội chiếm Phủ Khâm sai (Bắc Bộ phủ), ngày 19/8/1945. (Ảnh: Tư liệu TTXVN)

Đảng ta đã nhạy bén “chớp đúng thời cơ nghìn năm có một” khi phát xít Nhật đầu hàng là Tổng khởi nghĩa diễn ra đồng loạt và nhanh gọn. Nhưng thời cơ đó có thể biến thành thắng lợi nhờ quần chúng đã ở tư thế sẵn sàng đứng lên. Ngay khi có lệnh khởi nghĩa, lời hiệu triệu của Chủ tịch Hồ Chí Minh “giờ quyết định vận mệnh dân tộc đã đến, toàn quốc đồng bào hãy đứng dậy đem sức ta mà tự giải phóng cho ta” vang lên, lập tức triệu triệu người dân từ Bắc chí Nam hưởng ứng, nhất tề vùng dậy.

TS. Hà Ngọc Anh

Lực lượng đông đảo quần chúng công nông và các tầng lớp yêu nước, được giác ngộ và tổ chức tốt, chính là “bảo táp cách mạng” cuốn phăng mọi tàn dư thống trị cũ.

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám còn là thắng lợi của nghệ thuật dân vận kết hợp hài hòa giữa lực lượng chính trị của quần chúng và lực lượng vũ trang cách mạng.

Đảng ta đã khéo kết hợp tuyên truyền vận động với xây dựng các đội vũ trang tuyên truyền, lực lượng du kích, tạo nên thế trận “chính trị và vũ trang” song song. Lực lượng vũ trang tuy ít về quân số nhưng đã làm chỗ dựa tinh thần to lớn cho quần chúng nổi dậy

Nhờ công tác dân vận xuất sắc giúp cách mạng giảm thiểu tổn thất và củng cố chính quyền mới được nhanh chóng kịp thời. Bởi lẽ Đảng đã tranh thủ được sự ủng hộ của tuyệt đại đa số nhân dân, nên chính quyền bù nhìn của địch ở hầu hết các nơi tự tan rã hoặc phải đầu hàng trước áp lực quần chúng, tránh được cảnh nổi da xáo thịt.

Nhân dân cũng tích cực ủng hộ Việt Minh về vật chất và tinh thần: tự nguyện quyên góp lương thực nuôi quân khởi nghĩa, đóng góp quỹ độc lập, tham gia tự vệ giữ gìn an ninh... Nhờ thế, chính quyền cách mạng non trẻ có chỗ dựa vững chắc ngay từ đầu.

Sức mạnh dân tộc có được từ khối đại đoàn kết toàn dân

PGS.TS Lưu Văn Quyết, Phó Hiệu trưởng Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn TP. HCM, ĐHQG TP. HCM cho rằng, thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 không chỉ là kết quả của sự khùng hoảng toàn diện của chủ nghĩa thực dân trong Chiến tranh thế giới thứ hai, mà quan trọng hơn là sự hội tụ và phát huy cao độ sức mạnh dân tộc dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Đông Dương và Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Sức mạnh dân tộc ở đây không phải là một khái niệm cảm tính, mà là một chỉnh thể bao gồm sức mạnh vật chất và tinh thần, truyền thống và hiện đại, khát vọng độc lập tự do và năng lực tổ chức hành động tập thể. Đây chính là yếu tố nội sinh then chốt, cho phép dân tộc Việt Nam tận dụng thành công thời cơ lịch sử ngắn ngủi và đạt được thắng lợi mang tính chuyển thời đại.

PGS.TS Lưu Văn Quyết

Sức mạnh dân tộc được biểu hiện sinh động nhất ở sự hình thành và phát triển của khối đại đoàn kết toàn dân.

Sức mạnh dân tộc được biểu hiện sinh động nhất ở sự hình thành và phát triển của khối đại đoàn kết toàn dân. Lịch sử Việt Nam từng ghi nhận sự gắn kết cộng đồng trong các cuộc kháng chiến chống ngoại xâm, tuy nhiên dưới chế độ thực dân, đặc biệt là với chính sách “chia để trị”, tinh thần đoàn kết ấy bị phá vỡ nghiêm trọng. Các dị biệt về sắc tộc, tôn giáo, giai tầng xã hội bị lợi dụng và khoét sâu để duy trì sự cai trị của Pháp.

Trong bối cảnh đó, lời hiệu triệu đoàn kết từ các sĩ phu yêu nước như Phan Bội Châu, Phan Châu Trinh tuy vang vọng nhưng thiếu một nền tảng lý luận biện chứng và phương tiện tổ chức hiệu quả nên khó có thể chuyển hóa thành hành động cách mạng rộng khắp. Phải đến khi chủ nghĩa Mác-Lênin được du nhập và vận dụng sáng tạo vào thực tiễn Việt Nam, tinh thần yêu nước mới được đặt trong một khuôn khổ khoa học và thực tiễn, cho phép sự đoàn kết dân tộc trở thành một lực lượng xã hội có tổ chức, có chiến lược và có sức chiến đấu thực sự.

Sự thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam năm 1930 là bước ngoặt quyết định, đặt nền móng cho quá trình tổ chức lại phong trào yêu nước dưới sự chỉ đạo tập trung và có lý luận dẫn đường. Việc Đảng chủ trương “bỏ mọi thành kiến xung đột cũ” để thống nhất các tổ chức cộng sản Đông Dương không chỉ là hành vi

hợp nhất về tổ chức, mà còn là tiền đề về mặt tư tưởng cho quá trình hình thành một lực lượng dân tộc thống nhất.

Trong các cao trào cách mạng 1930-1931 và đặc biệt là 1936-1939, Đảng đã từng bước mở rộng đối tượng vận động, từ công nhân, nông dân sang trí thức, tiểu tư sản, địa chủ tiến bộ và tư sản dân tộc.

Để thể chế hóa chủ trương đại đoàn kết dân tộc, Mặt trận Việt Minh được thành lập, không chỉ là một liên minh chính trị mà còn là một không gian tổ chức rộng lớn nhằm tập hợp mọi tầng lớp nhân dân. Các đoàn thể cứu quốc được thiết lập đồng loạt trên khắp cả nước: Công nhân cứu quốc, Nông dân cứu quốc, Phụ nữ cứu quốc, Thanh niên cứu quốc...

Hệ thống này không chỉ có chức năng vận động mà còn là mạng lưới tổ chức quần chúng làm nền tảng cho tổng khởi nghĩa sau này.

Bên cạnh lực lượng chính trị, sức mạnh dân tộc còn được thể hiện rõ nét trong việc chuẩn bị lực lượng vũ trang và căn cứ địa cách mạng. Đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân được thành lập ngày 22/12/1944 - tiền thân của Quân đội Nhân dân Việt Nam. Dưới sự chỉ huy của Võ Nguyên Giáp, đội quân nhỏ bé này đã nhanh chóng trở thành nòng cốt quân sự cho phong trào vũ trang, thiết lập và mở rộng chiến khu Việt Bắc - nơi hội tụ đầy đủ các yếu tố “thiên thời, địa lợi, nhân hòa”.

Trong bối cảnh các lực lượng quốc tế đều bị bất ngờ trước việc Nhật nhanh chóng đầu hàng, thì chính khả năng huy động nội lực của Việt Minh - bao gồm cả lực lượng vũ trang và tổ chức quần chúng - là yếu tố mang tính quyết định tạo nên sự thành công của Tổng khởi nghĩa.

Mít tinh Tổng khởi nghĩa tại Quảng trường Nhà hát lớn Hà Nội. (Ảnh tư liệu).

ThS Dương Thành Thông, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQG TP. HCM cho rằng, sự lãnh đạo chiến lược của Đảng và Hồ Chí Minh đóng vai trò hạt nhân trong việc kết tinh, tổ chức và kích hoạt sức mạnh dân tộc. Trong vòng 15 năm kể từ khi thành lập, Đảng từ một tổ chức hoạt động bí mật đã trở thành lực lượng lãnh đạo quốc gia.

Hồ Chí Minh từng phát biểu: “Lần này là lần đầu tiên trong lịch sử cách mạng của các dân tộc thuộc địa...một Đảng mới 15 tuổi đã lãnh đạo cách mạng thành công, đã nắm chính quyền toàn quốc”. Sự chuyển hóa này không chỉ là biểu hiện của năng lực chính trị, mà còn chứng minh rằng chỉ một tổ chức thực sự thấm nhuần tinh thần dân tộc, biết kết hợp giữa lý luận cách mạng với truyền thống yêu nước, mới có thể huy động và phát huy toàn diện sức mạnh của dân tộc trong một thời điểm lịch sử ngắn ngủi.

Có thể khẳng định rằng, sức mạnh dân tộc trong Cách mạng Tháng Tám là sự kết tinh giữa tinh thần yêu nước truyền thống và năng lực tổ chức cách mạng hiện đại. Đó không chỉ là sức mạnh tâm lý hay tinh thần, mà là một cấu trúc chính trị - xã hội được xây dựng công phu, với hệ thống lý luận chỉ đạo, lực lượng quần chúng rộng lớn, tổ chức chiến lược bài bản và khả năng hành động tập thể.

Theo VOV.VN